

LBRIS

We know
books

Tehnoredactare, copertă: Andreea E. Breaz

Corectură: Laszlo Alexandru

Coordonatorul *Colecției de Italiană*: Laszlo Alexandru

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PIRANDELLO, LUIGI

Nuvele pentru un an / Luigi Pirandello;

trad. de Laszlo Alexandru. Cluj-Napoca:

Ecou Transilvan, 2023

vol.

ISBN 978-606-730-498-5

Vol. 10.: *Bătrînul Dumnezeu*. – 2023. – ISBN 978-630-311-002-8

I. Laszlo, Alexandru (trad.)

821.131.1

© Laszlo Alexandru

Toate drepturile sunt rezervate.

Reproducerea integrală sau parțială a acestei ediții fără acordul scris al Editurii Ecou Transilvan și al autorului este interzisă, considerată ediție pirat și se pedepsește conform legii.

Editura ECOU TRANSILVAN, Cluj-Napoca, 2023

Editor: Nadia Fărcaș

e-mail: office@edituraecou.ro

telefon: 0745.828.755; 0364730441

www.edituraecou.ro

LUIGI PIRANDELLO

.

NUVELE PENTRU UN AN

Volumul 10

Bătrînul Dumnezeu

Traducere de

Laszlo Alexandru

Editura Ecou Transilvan

Cluj-Napoca

2023

părăsit, noaptea, într-un mare oraș necunoscut, departe de satul lui; dezamăgit, umilit, trădat. A ajuns la poartă, a văzut că plouă în rafale. N-a avut curaj să se aventureze pe străzile acelea necunoscute, în ploaia aceea. S-a întors încetișor, a urcat un etaj, apoi s-a așezat pe prima treaptă și, punându-și coatele pe genunchi și capul în mâini, a început să plîngă în liniște.

La sfîrșitul mesei, Sina Marnis și-a făcut din nou apariția în cămăruță. A găsit-o pe mama ei, care plîngea de asemeni, singură, pe cînd dincolo, domniile mari făceau războaie și rîdeau.

– A plecat? – a întrebat, surprinsă.

Mătușa Marta a dat din cap că da, fără să se uite la ea. Sina a privit în gol, îngîndurată, pe urmă a suspinat:

– Bietul de el...

Dar imediat pe urmă a început să zîmbească.

– Uite – i-a spus mama, fără să-și mai rețină lacrimile sub șervețel. – Ți-a adus lămîi...

– Vai, ce frumoase! – a exclamat Sina, tresărind. Și-a strîns brațul pe talie și a înhățat cu cealaltă mîna cîte putea duce.

– Nu, dincolo nu! – a protestat energic mama.

Dar Sina a ridicat din umeri și a dat fuga în sală, strigînd:

– Lămîi din Sicilia! Lămîi din Sicilia!

CUPRINS

Bătrînul Dumnezeu (<i>Il vecchio Dio</i>)	5
Tanino și Tanotto (<i>Tanino e Tanotto</i>)	13
Pentru meritul civil (<i>Al merito civile</i>)	29
Confuzia lui Pitagora (<i>La disdetta di Pitagora</i>)	40
Cînd eram nebun... (<i>Quand'ero matto...</i>)	55
Concurs de consilier la guvern (<i>Concorso per referendumo</i> <i>al Consiglio di Stato</i>)	83
„In corpore vili” („ <i>In corpore vili</i> ”)	111
Cele trei scumpe (<i>Le tre carissime</i>)	123
Pensie pe viață (<i>Il vitalizio</i>)	136
O invitație la masă (<i>Un invito a tavola</i>)	191
Răsăritul soarelui (<i>La levata del sole</i>)	208
Lămîi din Sicilia (<i>Lumie di Sicilia</i>)	222

Bătrînul Dumnezeu*(Il vecchio Dio)*

Plăpînd, cam încovoiat, cu o haină modestă de pînză care flutura pe el, cu umbrela deschisă pe umăr și pălăria veche în mîină, domnul Aurelio mergea zilnic în falsa lui vilegiatură.

A descoperit un loc, un loc care nu i-ar fi trecut prin minte nimănui; și se felicita în sinea lui, cînd se gîndea, frecîndu-și mînuțele nervoase.

Unii la munte, alții la mare, alții la țară: el, prin bisericile din Roma. De ce nu? Nu-i mai bună răcoarea de acolo, decît dintr-o pădure? În sfînta pace, totodată. Prin păduri, copacii; aici, coloanele din naos; acolo, umbra frunzișului; aici, umbra Domnului.

– Of, ce să-i faci? Răbdare.

Avusese și el, odinioară, un locșor frumos la țară, lîngă Perugia, bogat în chiparoși deși, iar de-a lungul canalului, eleganța sălciilor vineții și blînda umbră albastră, care se întinde; vila minunată, înăuntru cu colecția de obiecte de artă: vai, mai ales aceea! decorul invidiat din casa Vetti!

LIBRIS | Wetrop
books

Îi rămîneau bisericile, de-acum, pentru vilegiatură.

– Of, ce să-i faci? Răbdare.

De mulți ani la Roma, încă nu izbutise să viziteze toate bisericile celebre de aici. Urma s-o facă în acest an, în vilegiatură.

Speranțe, iluzii, bogăție și multe alte lucruri frumoase a pierdut domnul Aurelio, pe drumul vieții: i-a rămas doar credința în Dumnezeu, care era, în neliniștea întunecată a existenței ratate, ca un mic felinar: un mic felinar pe care el, mergînd așa, cocîrjat, îl proteja cît putea, cu o grijă tremurată, de adierea înghețată a ultimelor decepții. Hălăduia rătăcit, în mijlocul agitației vieții, dar nu-i mai păsa nimănui de el.

– Nu contează: Dumnezeu mă vede! – se îndemna în sufletul său.

Și era chiar sigur de asta domnul Aurelio, că Dumnezeu îl vede, cu felinarul lui mic. Așa de sigur, încît gîndul la sfîrșitul apropiat, în loc să-l înspăimînte, îl liniștea.

Străzile, sub soarele încins, erau aproape pustii. Totuși, pentru el se găsea mereu cineva, un ștrengar mic, un birjar de la gară care, văzîndu-l că trece, cu craniul lucios descoperit, cu bărbuța rară, tremurînd sub bărbie, și chica cenușie, tremurînd și ea la ceafă, îi azvîrlea o batjocură.

– Hei, ia te uită: două bărbuțe! una în față și alta la spate!

Dar pălăria pe cap, vara, domnul Aurelio nu putea s-o suporte. Zimbea și el la ironie și își grăbea, aproape fără să vrea, pașii mici de potîrnice, pentru a-i scuti de ispita altei batjocuri pe leneșii ăia.

– Of, ce să-i faci? Răbdare.

Intrînd în biserica stabilită în ziua aceea pentru vilegiatură, voia în primul rînd să savureze sosirea: să șadă. Și scotea un oftat adînc; se ștergea de sudoare; apoi, cu grijă, împătorea batista și și-o punea pe cap, așa, pliată, ca să se ferească de răcoarea umedă.

Vreo cuvioasă rară, care se răsucea un pic să-l pîndească, văzîndu-l cu acoperămîntul acela caraghios, pufnea în rîs pe furiș.

Dar domnul Aurelio, în clipa aia, se simțea în culmea fericirii, respirînd umezeala cu aromă de tămîie, ce plutea în hăul solemn și tăcut din incinta sfîntă; nici nu-i trecea prin cap bănuiala că vreun om, în lăcașul Domnului, se poate delecta rîzînd de el.

După ce se odihnea puțin, se apuca să examineze biserica, încet-încet, ca acela care are toată ziua la dispoziție. Și îi studia cu o atenție plină de afecțiune arhitectura, în toate detaliile. Se oprea la fiecare icoană, la fiecare mozaic, la fiecare capelă, la

fiecare monument funerar și, cu ochi de expert, descoperea îndată caracteristicile timpului, ale școlii de care opera artistică probabil că aparținea și dacă era intactă sau urâtă de petece sau retușuri, din restaurări pline de stângăcie. Apoi se întorcea să șadă; și, dacă în biserică, așa cum se întâmpla adeseori la acea oră, în acel anotimp, nu mai era niciun meniu în afara lui, profita să-și facă repede câteva notițe într-un carnet vechi, o îndoială de lămurit, impresiile sale.

Mulțumindu-și astfel prima curiozitate și împlinindu-și pentru ziua respectivă datoria artistică pe care și-o stabilise, scotea din buzunar vreo cântecică de lectură ușoară, care prin dimensiuni putea să pară o carte de rugăciuni, și se apuca să citească. Din când în când își înălța capul, pentru a rezuma sau a-și închipui în fața ochilor scena descrisă de poet. Și, cu lectura aceea din cărți profane, nu se temea că jignește lăcașul Domnului. După cum vedea el situația, Dumnezeu nu se poate supăra pe lucrurile frumoase create de poeți, pentru plăcerea nevinovată a oamenilor.

Obosit de lectură, cu ochii înțepenți în gol și frecându-și îndelung degetul mare și arătătorul de la cele două mânuțe, se lăsa pe seama fanteziilor sale, sau a amintirilor din anii risipiți. Uneori, pe când îi zbura mintea astfel, foarte absorbit, îi sărea în ochi, dintr-o firidă mărunță a coloanei din față,

vreun bust, care parcă stătea acolo să se uite în biserică.

– Vai! – zicea atunci, clătînind din cap cu un zîmbet. – Ferice de tine, prietene. E bine să fii mort?

Și se ridica din nou să citească, pe inscripția funerară, numele celui îngropat, apoi se întorcea să șadă și începea să converseze cu el în gând, privindu-l.

– Aici am ajuns, dragul meu Hieronymus! Păcat că nu mai e voie să ne îngropăm în biserică. Aș cere să-mi sape o firidă frumoasă, în stîlpul de vizavi și, tu acolo, eu dincoace, față-n față, să vezi ce-am mai pălăvrăgi! Ai față de om cumsecade, sărmanule, așa că sigur mi-ai povesti multe necazuri. Of! Ce să-i faci? Răbdare. Mi se pare totuși că în biserică te simți mai bine, ca mort. Mirosul ăsta plăcut de tămîie; și liturghii, și rugăciuni în fiecare zi. La cimitir, ca să fim sinceri, plouă.

Moartea însă, chiar și acolo, la cimitir, hei... o eliberare; când, pe pămînt, în loc să trăim bine, existăm ca să ne pregătim de moarte fără frică. La multă răsplată, dincolo, domnul Aurelio nu se aștepta; îi era de ajuns să-și păstreze aici, pînă în ultima clipă, conștiința împăcată, fiindcă n-a făcut niciodată rău cu voia lui. Cunoștea îndoielile întunecoase, acumulate de știință, ca un munte de nori peste explicația luminoasă, pe care credința ne-o dă despre moarte, atît pentru că le-a citit în câteva

cărți, cât și fiindcă aproape că le-a simțit prin aer; și îi părea rău că Dumnezeu din zilele sale, inclusiv pentru el, credincios, nu mai poate fi cel care, în șase zile, a creat lumea, și în a șaptea s-a odihnit.

În dimineața aceea, intrînd în biserică, a rămas uimit de înfățișarea paracliserului, un bătrîn frumos, cu o barbă și o chică enormă, tare mîndru de bărboaca sa lînoasă și de coama sa cu cărare pe mijloc, ondulată pe umeri și-n șuvițele răsfirate. Frumos, doar capul. Trupul durduluiu, cocîrjat, decrepit, parcă abia și-l ținea, cu șuvoaietele alea de păr.

Totuși, domnul Aurelio, gîndindu-se la viață și la moarte, cîntărind cu amărăciune cîștigurile mărunte ale sufletului, în acest secol așa de lăudat al luminilor, întors cu mintea la bătrînul Dumnezeu din credința neștirbită a strămoșilor, încet-încet a adormit. Și acel bătrîn Dumnezeu, în vis, iată că-i iese înainte, cocîrjat, decrepit, abia ținîndu-și pe umeri capul, cu bărboaca și coama imense ale paracliserului din biserică; s-a așezat lîngă el și s-a apucat să-i spună ofurile sale, așa cum fac bătrîneii așezați pe bancă, în fața azilului:

- Timpuri grele, dragul meu fiu! Vezi în ce hal am ajuns? Stau aici să păzesc băncuțele. Din cînd în cînd, cîte un străin. Dar nu intră pentru Mine, să știi! Vine să viziteze frescele vechi și monumentele; s-ar cățăra și pe altare să vadă mai bine chipurile

zugrăvite în vreo icoană! Timpuri grele, dragul meu fiu. Ai auzit? Ai citit cărțile noi? Eu, Tatăl Ceresc, n-am făcut nimic: toate s-au făcut de la sine, în mod natural, încetul cu încetul. N-am creat Eu mai întîi lumina, apoi cerul, apoi pămîntul și toate celelalte, cum ai fost învățat în anii tăi din copilărie. Nu! Nu! Eu nu mai am nici o legătură cu astea. Nebuloasele, pricepi? materia cosmică... Și toate s-au făcut de la sine. O să rîzi: a fost și un oarecare savant, care a avut curajul să proclame că, după ce-a studiat cerul în toate direcțiile, n-a găsit nici cea mai mică urmă a existenței mele. I-auzi la el: ți-l închipui pe sărmanul ăsta care, înarmat cu ocheanul său, se străduia cu adevărat să dea de Mine prin ceruri, cînd nu mă simțea pe dinăuntru, în inimioara lui mărunță? Aș rîde din suflet, cîteo dată, dragul meu fiu, dacă nu i-aș vedea pe oameni luînd în serios asemenea neghiobii. Îmi amintesc prea bine cînd Eu îi țineam pe toți într-o sfîntă teroare, vorbindu-le cu vocea furtunilor, a tunetelor și a cutremurelor. Acum au inventat paratrăznetul, pricepi? și nu se mai tem de Mine; și-au explicat originea furtunii, a ploii și a oricărui fenomen meteo și nu mă mai roagă pe Mine să obțină cu ajutorul harului ceva. Va trebui, va trebui să plec din oraș și să mă mulțumesc să fac pe Tatăl Ceresc la țară: acolo mai trăiesc, nu zic multe, dar cîteva suflete nevinovate de țărani, pentru care nu se

mișcă nici o frunză din copac dacă nu vreau Eu și sînt încă tot Eu cel care aduc ploile și soarele. Hai, hai, să mergem, dragul meu fiu! Și tu te simți cam rău pe aici, vîd limpede. Să mergem, să mergem la țară, printre lumea cu frică de Dumnezeu, printre oamenii cumsecade, care muncesc.

La aceste vorbe, domnul Aurelio, în vis, simțea că i se strînge inima. La țară! dorința sa! – vedea acele locuri, de parcă ar fi acolo; le respira aerul îmbălsămat... – cînd, dintr-odată, a simțit că-l scutură cineva și, deschizîndu-și ochii, amețit, sugrumat de uimire, l-a văzut în fața lui, în carne și oase, pe Tatăl Ceresc, tocmai pe El, care îi tot spusese:

– Să mergem, hai, să mergem...

– Dar de multă vreme... – a bîlbîit domnul Aurelio, cu ochii holbați, îngrozit de realitatea visului său.

Bătrînul paracliser și-a zornăit cheile:

– Să mergem! Biserica se închide.

Tanino și Tanotto

(*Tanino e Tanotto*)

De la țărani care mergeau zilnic la oraș, cu catîrcele încărcate de provizii de la țară, baronul Mauro Ragona știa că soția lui continuă să se simtă rău și chiar copilul, acum, s-a îmbolnăvit grav.

De nevastă nu-i păsa. Căsnicie ratată, făcută din prostescă ambiție tinerească.

Fiu de țăran îmbogățit, care, pe vremea trecutului guvern al celor două Sicilii, și-a cumpărat împreună cu moșia și titlul de baron, s-a însurat cu fiica marchizului Nigrelli, educată de mică la Florența și care, din cîte zicea, nu mai pricepea dialectul sicilian; palidă, blondă și delicată, ca o floare de seră. El, robust, dintr-o bucată, cu pielea cafenie, chiar neagră, de african, cu fața aspră, ochii duri, mustața groasă și părul des, creț, foarte negru, acum se considera țăran și era mîndru de asta.

Au priceput repede, atît el cît și ea, că e imposibilă conviețuirea lor. Ea plîngea mereu; fără motiv, credea el. Din partea lui, el se plectise și, ca răspuns la acele lacrimi, pufnea. Dar, din unirea lor s-a născut un copil, blond, palid și delicat ca mama,